

50 aastat ja 15 Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaste laulu- ja tantsupidu Gaudeamus

- 1956 Tartus
- 1958 Riias
- 1967 Tartus
- 1968 Vilniuses
- 1971 Riias/Ogres
- 1974 Tartus
- 1978 Vilniuses
- 1981 Riias
- 1984 Tallinnas
- 1988 Vilniuses
- 1991 Ogres
- 1995 Tartus
- 1999 Vilniuses
- 2004 Riias
- 2006 Tartus

Akadeemiline koorimüts kõigi 15 Gaudeamuse peomärkidega. 2x Margus Ansu

Esimesel, Tartus sündinud Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaste laulu- ja tantsupeol Gaudeamus laulis esimese kursuse üliõpilane Alo Ritsing meeskooris. Nüüd näitab viieteistkümnenda Gaudeamuse kunstiline juht ja peadirigent Alo Ritsing kohta Toomeoru nõlval, kus 30. juuni südaööl avatakse mälestusmärk 50 aastat kestnud Gaudeamustele. Kõikidest üliõpilaspidustustest (v.a 1978) on osa võtnud, fotoaparaat rinnal, ka laulumees prof em Ants Nilson.

BALTI ÜLIÕPILASTE GAUDEAMUS ON HEAL TASEMEL LAUL, TANTS JA PILLIMÄNG

Rõõmus Gaudeamus jõuab taas Tartusse

ENE PUUSEMP
ene.puusemp@postimees.ee

Kümmeaastane päeva pärast särab Tähtvere lauluväljakul Gaudeamus – Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaste XV ühine laulu- ja tantsupidu. 50 aastat Baltimaid pidi kulgenud pidustus on jõudnud taas Tartusse, oma sünnilinnas.

Läheneva juubelipeo kunstiline juht ja peadirigent Alo Ritsing saab seda sündmust tähistada ka kui isiklikku tähtpäeva – ta on osa võtnud kõikidest senistest Gaudeamustest.

50 aastat tagasi, sellel kõige esimesel, oma isa Richard Ritsingu ja tema üliõpilaskooride algatatud ning koos Tartu linnaga teoks tehtud laulupeol oli Alo ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane. Laulis isa käe all üliõpilasmeeskooris ja mängis ülikooli sümfooniaorkestris.

Peale Tartu ülikooli on Alo Ritsing lõpetanud ka Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli ja Tallinna Riikliku Konservatooriumi. Seepärast teame teda praegu kui Tartu Akadeemilise Meeskoori dirigenti ning mitmete Eesti üldlaulupidude ja Balti üliõpilaslaulupidude üldjuhti.

Põrlev Gaudeamus

50 aasta kestel Baltimail kulgenud üliõpilaslauu- ja -tantsupidu on kuus korda korraldatud Eestis (neist 5 Tartus), viis korda Lätis (Riias ja Ogres) ja neli korda Leedus (Vilniuses).

Gaudeamuse rõõmsale teekonnale tagasi vaadates leiab Alo Ritsing, et eriti õnnestunud

on need pidustused, mis on peetud väiksemates linnades, näiteks Tartus ja Ogres. Ka osalemine koos Läti üliõpilastega nende liigopeol Siguldas oli meelde jääv, üleni suvesoe üritus. Lätlastele on jaanipäev haras ja pidulik rahvuspüha.

Pealinnades kipub üliõpilaspidustus muu melu ja paljude toimetuste sisse ära kaduma, ütleb kogemus. Kahju, kui kolmes Balti riigis hoolega ette valmistatud kokkutulek upub linnasaginasse ja üliõpilaste rõõmus, paljudest rahvarõivastest värviline rongkäik peab läbima üsna inimtühje tänavaid.

BALTIMAIL KULGENUD ÜLIÕPILASPIDUSTUSI ON KUUS KORDA KORRALDATUD EESTIS, VIIS KORDA LÄTIS JA NELI KORDA LEEDUS.

Väiksemates linnades ümbritseb pealtvaatajate huvi peolisi juba rongkäigu liikumise teel. Linlaste tähelepanu ning kaasaelamine ulatub peolisteni hoopis vahetumalt.

Teise ja kolmanda Gaudeamuse vahele jäi üheksa (!) aastat. Põhjus – tollaste võimukandjate usaldamatus laulva, mängiva ja tantsiva üliõpilasnõruse vastu.

Gaudeamuse sünnilinnas Tartu üliõpilased koos ülikooli juhtkonnaga suutsid seiskunud laulupeoratta siiski jälle pöörlema panna. Selle eeltingimuseks oli kompromiss pidada järjekordne üliõpilaslauupidu just Suure Kodumaa juubeli aastal, et pareerida etteheiteid ja kul-

mukergitisi n-õ kitsa ringi, Eesti, Läti ja Leedu oma peo tahtmisel.

... Oli aasta 1988. Oma iseisvat riiki meil küll siis veel polnud, kuid Eesti üliõpilased läksid Baltimaade X üliõpilaslauupeole oma rahvuslippudega – meil olid oma lipud kodus juba avalikult lehvitud. Riigijuhidki ei keelanud rahvuslippu kodunt kaugemale minna,

kuid keelasid väljakutsuvalt käituda.

Eestlaste lipu nägemine mõjutas ka Leedu ja Läti üliõpilaste otsustavust. Ka nemad tõid oma rahvuslipud välja. Kuuldavasti ömmeldi neid lausa öösel, kasvõi värvilistest lintidest. Ja lõpuks oli pilt selline – rongkäigus ja peol lehvitud kõrvuti kolme maa rahvuslippud.

Miilits rabas käest lippe ja

fotoaparaatidest filme. Keegi viidi arestimajja. Pinged olid mõlemal pool piiri peal, meenutab Ritsing.

Peaproovi ajal aga vaikis terve Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaste ühendkoor, kui üldjuhipulti tõusnud dirigent tõstis käed, et alustada kavas ette nähtud laulu Suure Kodumaa ülistuseks.

Dirigendil oli muidugi eba-

mugav, seda mõistsid ka üliõpilased...

Aga õnneks pidasid kõigi närvid kava lõpuni vastu. Gaudeamus jätkus hoogsalt majutuskohdades, on Alo Ritsing peoliste mehise meelega tänaseni rahul.

Eesti üliõpilased ise nimetavad Vilniuse X pidu revolutsiooni maaletoomiseks.

Elurõõm ja leidlikkus

Tegelikult on ju kõik üliõpilaslauu- ja -tantsupeod olnud algusest peale eelkõige elurõõmsad, pakkudes tavalisest harrastusest võimekamal ja kõrgemal tasemel esitatud laulu, tantsu ja pillimängu ning esitledes oma rahvarõivaid peorõivaina kandva akadeemilise nõruse ilu ja rühkust.

Gaudeamusel on peale kunstiliste ja rahvuslike väärtuste esitlemise ka väga tugev teine külg – üliõpilaste vaimukas ja leidlik ühise vaba aja sisustamine, kiidab Alo Ritsing.

Kontserdijärgne laul, tants ja pillimäng iseenda rõõmuks! Andekad, sekundi pealt sündinud leiutised. Veepidu jões ja jõekaldal, tants vihmavarjude all, Õpetamata Nõukogu õõistungid... Üks magamata öö tudengit veel maha ei murra. Lauulupeo kvaliteet selle öö pärast ei kannata. Noorel inimesel on reserve, on dirigent tähele pannud.

50 aastat Eesti, Läti ja Leedu ühiseid Gaudeamusi väärivad oma vastupidavuse, vaimuse ja tudenglikkuse eest mälestusmärki. See paigaldatasegi Gaudeamuse sünnilinnas Tartusse 30. juuni südaööl.

Mall Johanson: kooride juhatused tulid Toomele oma rõõmu välja elama

ENE PUUSEMP
ene.puusemp@postimees.ee

Miks paigaldatakse Gaudeamuse mälestusmärk just Toomeoru? Loomulikult teavad sellele vastata kõik esimesest üliõpilaste laulu- ja tantsupeost osavõtnud. Eriti olulised on tollaste üliõpilaskooride juhatuste liikmete meenuvused.

1953. aastal Tallinnast Tartu ülikooli bioloogiat õppima tulnud Mall Rummole oli senise lauluharrastuse jätku ülikooli naiskoori katsetele minek enesestmõistetav. Koori juhatuse valituna oli tema üks neist innukatest, kes aitas 1956. aastal maestro Richard Ritsingul esimest Gaudeamust ette valmistada.

Seepärast on ka mõistetav, et 7. juulil, esimese Balti üliõpilaslauupeo eelõhtul tulid

Tartu üliõpilasmeeskoori ja TRÜ naiskoori juhatuse pärast pidulikku karbonaadi ja üht pitsi «Põhjakaru» (valge liköör) populaarses restoranis Volga edasi Kassi toomele. Siin, järgmise päeva peopäeval, elati välja oma rõõm korraldajate ettevalmistustest.

Lauljad olid siiski saanud endale akadeemiliste kooride vormimütsid (valged, musta äärega). Mall Rummo-Johanson oli käinud koos meeskoorilaulja Heino Palloga Tallinnas mütsitegijaid otsimas. Nüüd olid mütsid olemas ja ka tõrvikutega rongkäik tulemas!

Kuigi mõned vastutavad isikud olid vastu olnud ja neid buršielu nähtusteks ni-

Mall Johanson

metanud. Peakomisjoni esimees, Tartu Riikliku Ülikooli rektor Feodor Klement aga toetas oma üliõpilasi.

Vaimustusele ühistest võitudest järgnes siiski tagasilööök. Päril peol Mall «Tuljakut» kaasa rökata ei saanud: tal oli õnnelik olemisest hääli täiesti ära. Kuid ta läks ja seisis laululaval ühendkooris.

Olgu teada, see lava oli spetsiaalselt üliõpilaslauupeole Oru tänava poolsele Toomeoru nõlvale ehitatud, tantsulava tehti oru põhja.

Siit, Toomeorust, arenes edasi juba varem alanud või just siinses peomelus sündinud kooride sõprus ja mõnel üliõpilaspõlve suur armastus...